

1982: l'any del canvi

Han passat quaranta anys i massa sovint oblidem el que allò va significar. No necessitem ni nostàlgia ni cofoisme, però sí record i anàlisi.

El novembre de 1982 els socialistes, liderats per Felipe González, guanyàvem les eleccions generals amb un amplíssim marge: 202 diputats.

Jo era aleshores un jove tinent d'alcalde a Sant Joan Despí i recordo perfectament l'emoció del moment i alhora la sensació d'assumir col·lectivament una enorme responsabilitat: es tractava de la primera alternança al govern des de la molt recent recuperació democràtica, després de la desfeta de la UCD i del cop d'estat de febrer de 1981. I tots sabíem que la feina que teníem al davant era descomunal.

L'agenda del nou govern, explicitada per Felipe González al seu discurs d'investidura, es basava en tres objectius.

En primer lloc, fer d'Espanya un país en pau i amb seguretat en tots els àmbits, més enllà de l'ordre públic: en el treball, en l'oci, en les relacions internacionals ...

En segon lloc, treballar per la unitat d'Espanya, que només era viable tot considerant i respectant la diversitat dels pobles que la conformen.

I, en tercer lloc, treballar per al progrés i el desenvolupament econòmic al servei de la justícia social.

Això hauria d'implicar la lluita contra la crisi econòmica i l'atur; l'avenç cap a una societat lliure i igualitària; la reforma de l'administració de l'Estat amb una nova distribució del poder territorial en l'àmbit de les CCAA i les CCLL i la projecció exterior, amb el propòsit de la integració europea.

No fou pas un programa de mínims... i per descomptat, no és una agenda esgotada avui dia. Sempre hi ha molt de camí per recórrer.

Els socialistes vam guanyar amb un lema senzill: "Per al Canvi". I ho vam fer perquè el canvi ja existia. Era un clam popular. Un alè d'esperança extraordinari. La gent necessitava creure que allò era possible i el PSOE i el PSC van ser capaços d'identificar-se en aquella esperança.

La victòria electoral va ser espectacular.

El resultat donava molt marge per a un govern fort que fes possible fer el que calia en un marc ple de dificultats. Però la temptació d'imposar les polítiques no es va produir: amb 202 diputats teníem una majoria més que absoluta. Així i tot cal recordar que això no va impedir una dinàmica d'entesa amb els altres grups polítics (amb els comunistes, amb els nacionalistes bascos i catalans, amb els centristes...) per acordar lleis i polítiques.

Crec que això va ser molt útil per endegar les reformes més de fons que necessitava Espanya. En paraules de Narcís Serra: era necessari tenir temps, paciència i tenacitat per canviar coses tan importants com l'educació, la sanitat, l'organització territorial, la modernització del sistema productiu, la política fiscal... i fer-ho amb l'estabilitat institucional, que tan necessària és quan es tracta de posar en marxa polítiques de llarga volada.

No es tracta de fer un acte de nostàlgia, però sí de recordar els protagonistes catalans d'aquell moment històric. Ministres com Narcís Serra, Ernest Lluch i Joan Majó en el primer govern (després també Jordi Solé Tura i Josep Borrell)... i desenes de responsables a tots els ministeris i agències públiques provinents del PSC que, cal dir-ho, va fer un esforç enorme per proveir persones amb perfils professionals i polítics capaces de fer front a l'immens repte de posar aquell govern en marxa.

Allò no va ser un camí de roses. A més del soroll militar, resol amb la mà ferma i intel·ligent de Narcís Serra, teníem una administració plena d'alts funcionaris heretats de la dictadura franquista, que massa sovint posaven pals a les rodes.

Va ser un error no fer una gran operació de neteja, per fer fora tots els responsables de dubtosa vocació democràtica? No ho crec. Si s'hagués entrat al govern amb afany de revenja, no ens n'hauríem sortit.

El balanç concret de l'obra feta en aquell primer govern és molt rellevant: la primera llei de funció pública, la llei orgànica del dret a l'educació, l'entrada a la Comunitat Europea, la setmana laboral de les 40 hores, la ratificació de l'entrada a l'OTAN, la llei orgànica de defensa que establia clarament la supeditació de l'exèrcit al poder civil, la creació de les pensions no contributives, la universalització de la sanitat, la reforma de les universitats... entre moltes altres coses.

Hi ha algunes veus que encara avui insisteixen a dir que allò va ser decebedor. No és veritat.

Els èxits i la utilitat del govern de 1982 a 1986 és indiscutible en termes històrics perquè va significar la consolidació del procés democràtic i la modernització de les estructures polítiques, econòmiques i culturals d'Espanya per homologar-nos als països europeus que eren per a nosaltres una referència.

Tendim a fer balanç d'aquell període a la llum dels problemes d'avui. Però els moments són ben diferents. Clar que hi ha reformes pendents (per exemple en l'àmbit de la justícia) i d'altres que són conseqüència de l'evolució dels esdeveniments, com per exemple la reforma territorial que necessitem, justament, perquè "l'Estat de les Autonomies" s'ha desenvolupat i ara necessita reformes per assegurar la seva millora qualitativa. Cal recordar, en aquest terreny, que la majoria de les competències que avui disposa la Generalitat foren transferides amb els governs de Felipe González.

Però res del que tenim avui hauria estat possible sense la llavor plantada en aquell moment.

L'exercici de fer memòria és necessari. Memòria crítica, naturalment. Sense triomfalisme. Però entenent les conseqüències de les coses fetes en aquells moments. Convé no oblidar els nostres èxits col·lectius. I la victòria socialista del 82, la llarga època de govern socialista, va ser un èxit enorme que cal atribuir al PSOE i al PSC, per descomptat, però també a la societat espanyola i catalana del moment.

Fer balanç del període de govern de Felipe González requereix molt més d'espai: són catorze anys continuats de govern que donen temps per a molts encerts i també, com és natural, per a alguns errors o insuficiències.

José Montilla

27/10/2022